

SHULE YA KITAIFA, MARANDA

Cheti cha Kuhitimu Kisomo cha Sekondari (KCSE)

MTIHANI WA MWIGO, 2025

102/3

KISWAHILI (Fasihi)

Karatasi ya 3

Mei/Juni, 2025

Muda: Saa 2½

Jina:

Nambari:

Mkondo: Sahihi: Jumatatu, 4/6/2025; Saa Nane Alasiri

Maagizo

- Andika jina lako, nambari ya usajili, mkondo, sahihi na tarehe katika nafasi ulizoachiwa hapo juu.
- Jibu maswali **manne** pekee.
- Swali la kwanza ni la **lazima**.
- Maswali hayo mengine matatu yachaguliwe kutoka sehemu nne zilizobaki; Riwaya, Tamthilia, Hadithi Fupi na Ushairi.
- Usijibu maswali mawili kutoka sehemu moja.
- Karatasi hii ina kurasa 16. Watahiniwa ni sharti wahakikishe kwamba kurasa zote za karatasi hii zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.**
- Majibu yote lazima yaandikwe kwa lugha ya Kiswahili.**

KWA MATUMIZI YA MTAHINI PEKEE

SWALI	UPEO	ALAMA
1	20	
	20	
	20	
	20	
JUMLA	80	

SEHEMU A: FASIHI SIMULIZI

1. Lazima

Soma utungo ufuatao kisha ujibu maswali yanayofuata.

Ndimi Kiso, dume la ukoo mtukufu
Ulojipambanua kwa mabingwa
Wachezaji hodari wa ngoma
Ndimi dume liloingia nyanjani
Makoo yakatetemeka
Yakang'ang'ana, gozi kusakata nami

Kijiji kizima kilinijua
Mimi ndiye **Simba wa Yuda**
Ukipenda **Haile Selasia**
Wazee walinienzi
Wakamiminika kiamboni
Mabinti kunikabidhi

- a) i) Tambua kipera kilichokolezwa kwenye kifungu hiki. (alama 1)
ii) Eleza sifa **nne** za kipera ulichokitambua. (alama 4)
- b) Tambua shughuli **mbili** za kijamii zinazojitokeza kwenye kifungu hiki. (alama 2)
- c) Fafanua njia **nne** ambazo kwazo fasihi simulizi imeathiri fasihi andishi. (alama 4)
- d) Eleza **umuhimu** wa hojaji katika kukusanya data za fasihi simulizi. (alama 5)
- e) Bainisha namna mtaala wa elimu unavyokuza fasihi simulizi shuleni. (alama 4)

SEHEMU B: RIWAYA

Clara Momanyi: *Nguu za Jadi*

Jibu swali la 2 au 3

2. a) “Ikiwa mmoja wa hawa wenzangu atadhurika, nitamwaga mtama. Liwe liwalo.”

i. Eleza muktadha wa dondoo. (alama 4)

ii. Eleza athari **nne** za msemaji kumwaga mtama ukirejelea riwaya ya *Nguu za Jadi*.
(alama 4)

b) “Hivyo ndivyo ulivyofunzwa na mamako? Ama kweli, wanawake wa kisasa wanavunja kila mwiko uliowekwa na wazee.”

Kwa hoja **kumi na mbili**, thibitisha ukweli wa kauli iliyopigwa mstari ukirejelea riwaya *Nguu za Jadi*.
(alama 12)

3. a) “Hata huyo Lesulia unajuaje atakuwa mtemi wetu tena? Umeishi ndani ya kivuli cha Lesulia kiasi cha kwamba hujui uchaguzi unabisha? Umo ndotoni wewe! Aliye juu msubiri chini, kaka. Wavyele hawakukosea waliposema ulichokiacha pwani, kakingoje ufuoni.”

Changanua mbinu za kimtindo katika dondoo hili. (alama 6)

b) “**Ama kweli, nchi hii huendeshwa na wabinafsi wakubwa!**”

Kwa hoja **kumi na nne**, tathmini ukweli wa kauli hii ukurejelea riwaya *Nguu za Jadi*.
(alama 14)

SEHEMU C: TAMTHILIA

Timothy Arege: *Bembea ya Maisha*

Jibu swali la 4 au 5

4. “... **Hakuna kizuri kijacho kwa urahisi.** Mazuri hutoka mbali na wakati mwingine yana hadithi za kutisha.”
- a) Weka dondoo hili katika muktadha wake. (alama 4)
 - b) Jadili umuhimu wa msemaji katika kujenga tamthilia *Bembea ya Maisha*. (alama 4)
 - c) Thibitisha ukweli wa kauli iliyokolezwa ukirejelea tamthilia *Bembea ya Maisha* kwa hoja **kumi na mbili**. (alama 12)
5. “Sikiliza basi! Zamani mila zetu hazikuruhusu Watoto wa kike kuenda skuli au kurithi kitu. Sasa wanakwenda na kurithi. Zamani Watoto wa kike walikuwa wanategemea mifuko ya waume zao. Sasa hali ni tofauti. Utamaduni, mil ana desturi zetu zinazidi kuyakubali mabadiliko. Thamani ya mtoto wa kike imepanda na nafasi yake kupanuka. Kuyapuuza haya yote ni kazi bure.
- a) Tambua toni inayojitokeza katika dondoo hili. (alama 2)
 - b) Bainisha umuhimu wa tamathali **mbili** za usemi zinazojitokeza katika dondoo hili. (alama 4)
 - c) Fafanua aina **nne** za taswira zinazodhihirika katika dondoo hili. (alama 4)
 - d) Thibitisha ukweli wa kauli kauli iliyopigiwa mstari huku ukirejelea tamthilia ya *Bembea ya Maisha*. (alama 10)

SEHEMU D: HADITHI FUPI

D.W. Lutomia na Phibbian Muthama (wah.): *Mapambazuko ya Machweo na Hadithi Nyingine*

Jibu swali la 6 au 7

F. M. Kagwa: *Pupa*

6. a) “Dunia ni kama shamba la mihindi, huzaa mahindi na vizimwili. Utakwendaje kuvuna na kukusanya vizimwili badala ya mahindi na kuvipeleka ghalani?”

Kwa kutolea mifano **kumi** kwenye hadithi ya *Pupa* onyesha namna wahusika mbali mbali ‘wanavuna na kukusanya vizimwili badala ya mahindi’. (alama 10)

Phibbian Muthama: *Nilitamani*

- b) **Soma utungo ufuatao kisha ujibu maswali yanayofuata :**

*Nataka niwe na yule, aishiye pa kherini,
Na kasri kama lile, lin'towe majonzini,
Na kazi kama ile, nijikimu maishani,
Nataka na gari lile, nitaabishe mjini.*

- i. Tambua maudhui **kuu** inayotawala kifungu ulichopewa. (alama 1)
- ii. Bainisha madhara ya maudhui uliyoitambua katika swali la 6b (i) ukirejelea hadithi *Nilitamani*. (alama 9)

Yussuf Shoka Hamad: *Mzimu wa Kipwerere*

7. a) Jadili jinsi mwandishi alivyotumia taharuki kufanikisha vipengele vifuatavyo katika hadithi *Mzimu wa Kipwerere*:

- i. Mandhari (alama 6)
- ii. Wahusika (alama 6)

Mzamane Nhlapo: *Nipe Nafasi*

- b) Eleza tafsiri **nane** za kichwa cha hadithi ‘*Nipe Nafasi*’. (alama 8)

SEHEMU E: USHAIRI

8. *Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali yanayofuata:*

Barabara bado ni ndefu
Nami tayari nimechoka tiki
Natamani kuketi
Ninyooshe misuli
Nitulize akili

Lakini

Azma yanisukuma
Mbele ikinihimza kuendelea
Baada ya miinuko na kurubo
Sasa naona unyoofu wake
Unyoofu ambao unatisha zaidi

Punde natumbukia katika shimo
Nahitaji siha zaidi ili kupanda tena
Ghafla nakumbuka ilivyosema
Ile sauti zamani kidogo
“Kuwa tayari kupanda na kushuka”

Ingawa nimechoka
Jambo moja li Dhahiri
Lazima nifuate barabara
Ingawa machweo yaingia
Nizame na kuibuka
Nipande na kushuka
Jambo moja nakumbuka: Mungu
Je, nimwombe tena? Hadi lini?
Labda amechoshwa na ombaomba zangu
Nashangaa tena!

Kitu kimoja nakiamini
Lazima niendeleo kujitahidi kwa kila hatua mpya
Nijiokote kuiandama hii barabara yenye ukungu
Nikinaswa na kujinasua
Yumkini nitafika mwisho wake
Ikiwa wangu mwisho haitauwahi kabla

Timothy Arege: *Tunu ya Insha*

Maswali

- a) Taja mambo **saba** yanayokatisha tamaa katika shairi hili. (alama 7)
- b) Tambua toni katika shairi. (alama 2)
- c) Kwa kutoa mifano, tambua aina **mbili** za urudiaji kisha uonyeshe umuhimu wake. (alama 4)
- d) Fafanua muundo wa shairi hili. (alama 3)
- e) Andika ubeti wa **mwisho** kwa lugha nathari. (alama 4)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[illegible]

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary-ruled notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

